

- Dagens samhälle ställer stora krav på hundägaren. Att leva upp till detta ansvar är lättare om din hund har medfödda goda anlag som ytterligare kan utvecklas. Goda mentala förutsättningar kan i grunden betraktas som ett uppfödaransvar. - Curt Blixt

Text och foto: Christoffer Frances Foto: Rottweilern Axax Cathrine Hellberg. Tack till Veronica Vavruch och Ingela Gustavsson

Likt ett förväntansfullt litet barn som tjuvat sig till att få åka berg- och dalbana och i första uppförbacken skrattar och fnissar förtjust, men i nästa sekund när den första utförlöpan kommer och plötsligt vänder allt upp-och-ned och skrattet fastnar i hal-sen och blir till isande skrik av rädsla som aldrig tycks vilja ta slut. Ungefär så tokigt kan det ibland, men väldigt, väldigt sällan, bli för en hund som genomför ett ”mentaltest hund”.

- Jag tror att vi bryter där,,, säger MH-beskrivaren Ammie Hultin stillsamt till hundägaren som just har försökt att tryggt guida sin hund genom några av mentalbeskrivningens lite tuffare moment.

Det som började som en trevlig promenad i skogen med matte avbröts brutalt av den så kallade dumpen, en blå gubbe som plötsligt flyger upp ur marken! Med hjälp av beskrivare, testledare och framför allt sin matte så klarade hunden dock av att avreagera bra på momentet. Men när det strax därefter följdes upp av ett plötsligt skrammel som skulle ha kunnat väcka upp skogens alla vålnader, då blev det för mycket för den lilla svarta hunden och beskrivaren klev lugnt och erfaret in och avbröt testet.

Tillsammans med föraren och testledaren satte sig MH-beskrivaren ned vid skramlet och pratade långt, lugnt och länge för att ge hunden möjlighet att hämta andan. När hjärtklappningen avtagit så tog förare och hund ett par raska promenader förbi det så kallade skramlet för att verkligen avdramatisera det hela för hunden.

Det är viktigt...

- Det är viktigt att vi skickar hem samma hundar som kom hit, sa Tullverkets hundansvarige Adam Hübinette till mig när vi tillbringade en hel dag med att genomföra myndighetens specialanpassade Lämplighetstest för några år sedan.

Självklart är det samma tanke som gäller när brukshundklubbarna arrangerar sina MH-test (Mentalbeskrivning Hund). Även om testen, just det, går ut på att belasta och testa hunden i olika situationer så är det oerhört viktigt att dessa genomförs kontrollerat och med erfarna och välutbildade testledare och figuranter som kan agera för hundens bästa i varje moment längs banan. Hundar-

na ska ges goda möjligheter och tid att avreagera på varje händelse och kunna lämna ett moment utan negativa minnesbilder.

Det är inte alltid viktigast att se hur en hund reagerar på ett moment. För hundarna reagerar helt naturligt på gubbar ute i skogen (avståndsleken), dumpe (gubbe/overall som flyger upp ur marken), skrammel, spöken som plötsligt dyker upp från ingenstans, så är det ju bara. Det är alltså ännu viktigare att se på hundens avreaktioner, hur snabbt de går och vad hunden eventuellt plockar med sig i bagaget vidare längs MH-banan. Eller om den bara skakar av sig det hela och liksom säger till själv; - Ha, ha, vad löjligt, vem är egentligen rädd för en blå tygooverall i storlek 52?

Men varför..?

Även om det verkligen hör till undantagen att ett Mentalbeskrivning behöver avbrytas, så kan säkert några läsare fundera på varför det är viktigt att ta ut hundar på ett ca 45 minuter långt test i skogen och medvetet utsätta dem för händelser som uppenbarligen kan skrämna dem?

Forskning visar att de olika mentalbeskrivningar som under åren tagits fram och används av Svenska Brukshundklubben är viktiga avelsinstrument. Resultaten av de individuella egenskaperna såväl som mer samlade resultat för t ex en hel kull ger en mycket bra bild av vilka egenskaper som slår igenom och dominerar i deras beteenden.

Till exempel vet man att det är ofta förekommande att de delar som rör individens reaktioner vid plötsligt skarpa ljud som skrammel och skott (ljudretningar) under ett MH är klart nedärvbara och alltså kan påverka framtida valpkullar. Likadant är det med hur hunden kan kontrollera sina nerver och sitt mod när den utsätts för de i skogen uppdykande och hotfullt närmande spökena (synretning). Hur reagerar hunden och framför allt, hur avreagerar hunden? Vad tar den med sig erfarenhetsmässigt?

Vid en mentalbeskrivning tittar man bland annat på hur individen fungerar i flock, jakt, försvar, nyfikenhet och vilja att undersöka nya och för hunden kanske främmande situationer. Testen är väl utprovade och utformade och skall vara likvärdiga för alla

hundar och raser längs hela vårt land.

Välutbildade funktionärer.

För en del, eller en viss typ av hundar som kanske är mycket utåtriktade, självständiga och har en medfödd dos av, nyfikenhet, **mod** och **minnesbilder** kan ett MH nästan vara som en härligt, rolig dag på Gröna Lund.

För andra hundar som kanske är lite försiktigare till sin läggning, vilket kan vara både individuellt och rasbetingat, kan resan längs MH-banan vara rätt så påfrestande. Här ligger det ett stort ansvar på deltagande funktionärer, samt hundföraren att ge hunden utrymme att få avreagera och åter hamna i balans.

Det är ju därför oerhört viktigt att de som arbetar som funktionärer vid MH-beskrivningar är välutbildade och noggranna. För att kunna genomföra ett test så behöver klubben fyra olika typer av funktionärer med klart uppdelade ansvarsområden.

- **Beskrivare.** Är absolut ingen domare för ett MH är ingen tävling där hundarna bedöms mot varandra om vem som var bäst för dagen. En ”Beskrivare” gör just det som titeln säger, läser av hundens reaktioner längs testbanan och beskriver det han eller hon ser hända just där och då. Inga andra värderingar läggs in i varken det skriftliga protokollet eller den efter avslutat test muntliga genomgången. Här krävs en person med mycket erfarenhet av hund och goda kunskaper om hundars mentalitet. För att bli beskrivare måste du ha vidareutbildat dig från att ha varit;
- **Testledare.** Testledaren är beskrivarens högra hand under dagen och den person som är hundföraren och hundens guide. Testledaren är den som i första momentet hälsar på och hanterar hunden och även startar upp den sociala leken och kampen som både startar och avslutar testet. För att bli testledare har du vidareutbildat dig från att ha varit,,, **figurant** eller kort och gott så kallad **figge!**

Varje moment omfattar tre skeenden:

1. Väckning

Varje retningsituation måste startas lika för alla hundar.

2. Handlingsprogram

Retningsituationerna som utlöser handlingarna ska ha samma utformning för varje hund.

3. Avslutning - minnesbilder

Avslutningen måste utformas så att den inte blir en ny retningsituation.

**MOMENT 1.
KONTAKT.**

Beskriver hundens förmåga att ta kontakt och bjuda främmade människa kontakt. Hunden skall handhas så den har möjlighet att själv ta kontakt.

- **MOD**,, är svårt . Men jag vet att jag försökerom f-n!

ORDLISTA MENTALBESKRIVNING HUND

Varje moment i ett mentaltest omfattar tre skeenden;

Om du inte har varit med om ett mentaltest men är nyfiken på att göra det med din hund så kan det också vara bra att veta vilka de tre olika stegen i varje moment är.

• Väckning

Varje retningsituation måste startas lika för alla hundar.

• Handlingsprogram

Retningsituationerna som utlöser handlingarna ska ha samma utformning för varje hund.

• Avslutning - minnesbilder

Avslutningen måste utformas så att den inte blir en ny retningsituation. Exempelvis får inte testledare eller förare rycka i objektet eller figuranten röra sig i fel ögonblick.

Fikonspråk...

När man talar om hundars mentalitet är det tre ord som ofta återkommer närmilgen; - hårdhet, skärpa och dådkraft. Men vad är vad? Pass På förklarar i ord och bild.

• Minnesbild

När man talar om en hund är "hård eller vek", så är det hundens minnesbilder eller kom ihåg som beskrivs. En hund som har blivit skrämmd av något, hur fort kommer den över det och glömmar bort? Fredde Steen beskrev det så här på sin hemsida sommaren 2012;

- Om hunden exempelvis blivit skrämmd i ett rum, hur fort glömmar den då det?

Går hunden in i rummet direkt efter precis som inget har hänt, tyder det på hårdhet.

Men om hunden inte vill gå in i rummet där den nyss blev skrämmd, eller om hunden är försiktig inne i rummet, det tyder på viss vekhet.

I mina ögon så är faktiskt en sund hund något vek.

• Aggressivitet

Beskriver hundens förmåga att bli arg!

- Skärpa är enkelt förklarar den passiva delen i begreppet aggression. Hundar med stor skärpa blir arga fort och visar det med aggressivitet.

Skärpa är hundens sätt att bibehålla ett visst avstånd till något den uppfattar som ett hot. Hunden säger egentligen - håll dig borta!

• Mod

Förklaras bäst med att den beskriver hundens mod!

Alla reagerar på att bli skrämmda, det är inget fel eller konstigt med det. Bara helt naturligt både för hund och människa. Men i hundens fall talar vi om "dådkraft". Den talar om hur fort en hund som blivit skrämmd vågar sig fram för att undersöka det eller den som först skrämde den?

HÅRD eller VEK? Det vet vi om en stund. Ulv har blivit skrämmd, men hur lång tid tar det för honom att glömma..?

Aggressivitet!!!

MOMENT 2. LEK. Beskriver hundens reaktioner i samband med traslek. Man tittar på hur snabbt hunden kommer i lek samt gripandet, och hur hunden griper. Avslutas med dragkamp med testledaren.

- **Figurant.** Den så populärt kallade "figgen" är bland annat den funktionär som är gömd ute i skogen vid momentet "avståndsleken" och då ska försöka engagera hunden att bli nyfiken och våga söka kontakt med figuranten som lockar och inbjuder till lite lek och kamp.
- **Figurant.** Är alltså första steget i utbildningsstegen till att bli "Beskrivare" och en figge får under en testdag hålla igång rejält med att ex sköta ID-kontroller, harbana, dumpe, skrammel, agera spöke samt att vara skytt under det avslutande momentet.

Offentliga testresultat.

De hundar som har genomgått ett MH får efter en tid sina testprotoll utlagda på nätet via SKK:s Hunddata. Där är de alltså tillgängliga för alla som vill se och kunna studera dessa. Resultaten av ett MH test för en viss individ eller en hel kull kan ge mycket information till en blivande valpköpare om hur föräldradyren är och fungerar i olika situationer. En uppfödare kan få mycket information om hur de valpar de har fött upp har utvecklats. Blev kullen som vi hade tänkt och planerat när tiken parades? En uppfödare har givetvis också mycket infor-

mation att hämta ur testprotokollen om lämpliga framtida kombinationer.

En tanke bakom varje valpkull eller uppfödning måste ju vara att avkommorna ska bli ännu lite bättre än föräldradyren!

Viktigt att komma ihåg om just din hund!

Oavsett hur det går för din hund på MH-testet så är det viktigt som hundägare att komma ihåg att detta inte är någon tävling där olika hundar ska jämföras mot varandra. När dagen är slut åker du, oavsett, vad som står i protokollet, hem med samma hund som du kom dit med. Det är fortfarande din bästa kompis i vått och torrt. Men du har förhoppningsvis fått lite bättre förståelse för varför din hund kanske reagerar på ett visst sätt längs kvällspromenaden i höstmörkret, eller på plötsliga och kraftiga ljud!

Olika mentaltest.

Det finns flera olika typer av mentaltest" för hundar till exempel;

- **Mentalbeskrivning Hund - MH.** Arrangeras av Svenska Brukshundklubben (SBK) och många gemensamma testmoment/situationer finns med i de andra testen som i mångt och mycket bygger på SBK:s väl beprövade och i många år

genomförda mentalbeskrivningar. MH som denna artikel handlar om har ursprungligen sina rötter från före detta Hundskolan i Sollefteå. På följande sidor ska vi i bild visa de olika momenten under en "Mentalbeskrivning Hund".

- **MT.** Är en utveckling av MH, men med lite olika och annorlunda moment. Ett moment heter "*Gripande och konkurrens om föremål*", i vilket man tittar på hundens vilja och förmåga att gripa, hålla kvar och tillkämpa sig ett föremål från figuranten. I jaktmomentet (till skillnad mot MH) tittar man även på hundens uthållighet att vilja hitta det försvunna bytet. "*Flockkänsla*" testas genom att föraren försvinner ut i skogen och sedan tittar man på om hunden trots kraftiga störningar i form av militärliknande pappersfigurer i skogen på något vis hindrar den från att åter ta kontakt med sin förare (flock). I MT har spökerna fått ledigt och ersatts av en otäck figur som först närmar sig hunden långsamt och tyst med hjälp av en släde. I momentet testas hundens förmåga att engagera sig med aggression mot ett hot. MT arrangeras också av SBK.

Mentalbeskrivning hund

- **Lämplighetstest eller L-test.** Är speciellt framtagna test av olika myndigheter som har hundar i tjänst och har ett behov av att testa om individerna är lämpliga för just deras tjänstehundsverksamhet. Till exempel så är Polisens och Tullverkets "lämplighetstest" i många delar olika utformade eftersom man letar efter så olika hundtyper för sina respektive verksamheter. Tullen vill ha "nosspecialister" som orkar sniffa och leta (nästan) hur länge som helst efter dofter av narkotika för att få sin belöning. Polismyndighetens hundar behöver vara mer av "10-kampare", en hund som är bra på allt; spåra, söka, bevaka, skydda och många av polisens hundar gör också narkotikasök. Allt detta och säkert lite till ska kombineras med en mycket god lydnad på hunden. Som sagt en 10-kampare!
- **Korning.** Står egentligen för "avelskorning". Redan 1966 anammade det dåvarande Statens Hundskola i Sollefteå detta test och anpassade det till sin egen verksamhet för att utvärdera eventuellt lämpliga framtida tjänstehundar. En korning innehåller både ett mentaltest, som bedöms av två domare, samt en exteriörbeskrivning av hunden. I den senare delen kontrollerar en exteriördomare att hunden som ska koras uppfyller alla kraven i den så kallade rasstandard. Hunden blir poängsatt och godkänd eller icke godkänd. En hund som blivit godkänd får titeln "Korad" i sin stamtavla. En kor-

ning som alltså innehåller både en mental-, samt en exteriörbedömning kan alltså ge en uppfödare mycket god information om lämpliga framtida avelshundar för till exempel bruks-, eller tjänstehundssidan. För att få genomgå en korning ska hunden vara mellan 24-48 månader och alla renrasiga brukshundar kan koras.

Avelskorningar arrangeras av brukshundklubbarna, men kanske oftast av rasklubbarna; t ex Svenska Schäferhundklubben, Svenska Boxerklubben m fl. För att få lägga till titeln korad ska hunden också vara HD-röntgad med känt och godkänt resultat.

- **BPH - Beteende och Personlighetsbeskrivning Hund.** Är ett relativt nytt test framtaget av Svenska Kennelklubben (SKK). Med ett genomfört BPH blir det lättare för dig som hundägare att förstå hur din hund hanterar olika situationer. Ju bättre kunskap du har om din egen hunds mentala egenskaper och hur den är som individ, desto lättare för dig att förstå din hunds agerande.

Måste jag göra en mentalbeskrivning på min hund?

Absolut inte, det är din hund och det är du som känner din egen hund bäst! Ibland kan det dock ingå i ett köpeavtal att man förbinder sig att låta sin hund genomgå ett MH-test efter, eller inom en viss tid! Detta för att uppfödaren gärna vill kunna följa upp hur en kull valpar har utvecklats.

- Blev valparna som vi hade tänkt och

hoppats? Ska vi använda tiken/hanen igen? Eller ska vi fundera på en annan tik/hane/kombination nästa gång?

Dock är det fortfarande din hund! Om det nu inte är som så att du kanske är så kallad fodervärd åt hunden och då kan det vara uppfödaren som bestämmer! Men är det din hund och förhoppningsvis känner du då din egen hund så bra att du vet om den kan eller bör genomgå ett MH-, eller annan typ av de tester som vi kort beskrivit här i artikeln

Jag har haft flera egna hundar och en av dem, en stor stark hane av s k bruksras, hade jag aldrig låtit gå igenom någon som helst form av mentaltest. För honom hade ett MH varit som en hel dag hos tandläkaren utan bedövning. Min chihuahua Morgan hade jag däremot aldrig tvekat om att boka in för ett MH-test. Mr Morgan käkar både "Dumpe" och "Spöken" till frukost. Han må vara liten till växten, men han har en alldeles lagom dos av "aggressivitet", men självförtroendet fyllt av "minne" och "mod". Den grabben rubbar man inte på! - Try, and you might regret it! Det är som bekant inte storleken det hänger på!

Bör jag göra ett mentaltest...

Känn din hund väl, men har du möjligheten att lära känna och förstå den ännu bättre genom att låta den genomföra en mentalbeskrivning t ex ett MH, MT eller BPH, så gör absolut det. Med hjälp av en erfaren "Beskrivare" får du lära dig mycket om hundars mentalitet och framför allt din egen hunds. Alla testade hundar bidrar också med värdefull information som gagnar en fortsatt hög kvalitet på svensk hundavel. Men du; - Var rädd om din hund! Vi som jobbar med testen är det!

Mentalbeskrivning/MH

MOMENT 3. JAKT

Beskriver hundens lust att följa ett flyende byte samt intresset för att gripa detta, och hur hunden griper, samt om intresset håller i sig (görs därför två gånger) En trasa dras genom en slalombana där hunden får starta när halva banan passerats.

MOMENT 4.

AKTIVITETSNIVÅ

Beskriver hundens reaktioner i situation där förväntad aktivitet uteblir.

Momentet tar 3 minuter och hunden står i långt koppel med föraren helt passiv. Här tittar man på hundens förmåga att koppla av. Anpassa sig!

MOMENT 5. AVSTÅNDSLEK Beskriver hundens förmåga att jobba aktivt med främmande individ på avstånd från föraren (självständighet att våga) Hunden hålls av föraren i halsbandet när figurantens arbete på ett avstånd av 40 meter inleds (lilla bilden). Det börjar med ljud och rörelser mot hunden som skall inbjuda till kom här och lek med mig Lektrasa används, därefter försvinner figuranten till gömsle, hunden släpps och skall ge sig ut och ta kontakt (stora bilden).

MOMENT 6

ÖVERRASKNING ("Dumpe")

Beskriver hundens reaktioner i samband med hastigt uppdykande stort föremål.

På bildserien kan du se hur matte och hund är ute och går en promenad när plötsligt, tre meter framför dem "Dumpe" plötsligt dyker upp. Golden retrievern reagerar rätt kraftigt och flyr undan några meter till en trygg plats bakom matte. När hunden inte själv inom föreskriven tid går fram och undersöker föremålet får den hjälp av sin förare som i olika steg närmat sig overallen/hotet och som på bild 3 tydligt visar hunden att det är okay att komma fram och kolla. På sista bilden har hela momentet avreagerats och avdramatiserats genom några raska promenader förbi. Här tar även denna härliga golden åter ögonkontakt med det tidigare okända hotet. All well that ends well, som Shakespeare skrev!

MOMENT 7

LJUDKÄNSLIGHET

Beskriver samma saker som "Dumpe" men med ett överraskande ljud istället.

- Omedvetet trycker jag till om kameran, och får automatiskt en bild precis i det ögonblick då hunden reagerar.
- Han vänder blixtnsnabbt mot platsen som ljudet kom ifrån.
- Ett snabbt slag med svansen och så närmar han sig försiktigt.
- Matte står kvar – hon är inte till mycket hjälp i dag, och hunden kan ju inte veta att hon bara följer regelboken.
- Johan Friskopp om ett MH 2002 vid Tullinge Flygplats

MOMENT 8 SPÖKEN

Beskriver hundens förmåga att stoppa och försvara sig mot ett närmande hot. Två personer utklädda i vita fotlånga spökdiräkter skriker långsamt mot hund och förare från 20 m. Spökerna rör sig omväxlande 3 m mot hund och förare och stannar när 4 m återstår till hunden, då man vänder sig om, släpper ned händerna och blir helt passiva.

- Spökerna stannar och vänder sig om och släpper ned händerna så att de blir synliga och ger en "mänsklig vittring". Hunden släpps lös att gå fram. När föraren kommer fram och tar bort de vanställande huvudbonaderna figuranterna bar över huvudena viftar hunden glatt på svansen.
- Johan Friskopp om MH Pass På 2002

Bilderna:

Överst; Rottisen har full koll på det ena spöket och blåser upp sig rejält och säger "okay, jag har sett dig, men kom för f-n inte närmre!". Spökerna kom dock närmre och rottisen backade ned och sökte stöd hos sin icke fullt så spökrädda matte.

Matte demaskerar ett spöke och labben börjar förstå att det faktiskt "bara" är en människa.

Ika leker med matte Lotta i det avslutande tionde momentet och de två första skotten ekar.

MOMENT 10 SKOTTPROV

Beskriver hundens reaktionen när skott avlossas. Hunden startas i lek, skotten avlossas med 10 sek. mellanrum därefter kopplas hunden upp föraren passiv och två skott följer med 10 sek. mellanrum därefter startas leken upp igen.

MOMENT 9 LEK 2

Beskriver hur och om hundens leklust förändrats under provet. En upplösning av hundens belastning inför skotten.

